

59 בלילה אינם כשרים לעשותם ביום.
 60 ויש ללמוד מדברי המשנה, שקצירת העומר שדינה להעשות בלילה
 61 אינה כשירה אם נקצרה ביום, והרי זה סותר למבואר במשנתנו שאם
 62 נקצר העומר ביום הרי זה כשר.
 63 מתרצת הגמרא: **אמר רבה, לא קשיא** – אין להקשות סתירה בין
 64 המשניות, לפי שכל אחת מהן סוברת כשיטת תנא אחר. **הא** –
 65 משנתנו המכשירה בדיעבד את קצירת העומר ביום, סוברת כשיטת
 66 **רבי, והא** – המשנה במסכת מגילה הפוסלת קצירה ביום, סוברת
 67 כשיטת **רבי אלעזר ברבי שמעון, דתניא** – שכך שנינו בתוספתא (פ"א)
 68 ה"ט, **היה הכהן עומד ביום ששה עשר בניסן ומקריב את מנחת**
 69 **העומר, ונטמאת בידו, אם יש מנחה אחרת להביא, כלומר, שישנן**
 70 **שיבולים המחוברות בקרקע שניתן לקצור ולטוחן ולהביא מהן את**
 71 **מנחת העומר, אזי (אומר) [אומרים] לו הבא מנחה אחרת תחתיה**
 72 **– תחת זו שנטמאה, ואם לאו – ואם אין שיבולים אחרות שניתן**
 73 **לקצורן לצורך כך, (אומר) [אומרים] לו הוי פקח ושתוק, כלומר,**
 74 **הקרב את מנחת העומר אף על פי שנטמאה, לפי שמוותר להקריב**
 75 **קרבן ציבור בטומאה, אך אל תאמר זאת לאחרים, כדי שלא יטעו**
 76 **לסבור שמוותר להקריב אף מנחת יחיד בטומאה. אלו דברי רבי. רבי**
 77 **אלעזר ברבי שמעון אומר, בין כך ובין כך – בין אם יש שיבולים**
 78 **אחרות לקצור ובין אם אין, (אומר) [אומרים] לו הוי פקח ושתוק,**
 79 **דהיינו, שאף אם יש שיבולים אחרות לקצור אין להביא מהן את**
 80 **מנחת העומר, אלא יש להקריב את המנחה שנטמאה, לפי שכל**
 81 **העומר שנקצר שלא כמצותו, פסול, ומאחר ומצות העומר לקצרו**
 82 **בלילה, אי אפשר עתה לקצרו ביום, אלא יש להביא את המנחה**
 83 **שנטמאה.**
 84 מבואר מדברי התוספתא, שנחלקו רבי אלעזר ברבי שמעון ורבי האם
 85 יש להכשיר בדיעבד את מנחת העומר שנקצרה ביום או לא. וממילא
 86 יש לבאר, שזו היא המחלוקת בין משנתנו הסוברת כשיטת רבי שאם
 87 נקצר ביום כשר, לבין המשנה במסכת מגילה הסוברת כדברי רבי
 88 אלעזר ברבי שמעון הפוסל בזה.
 89 הגמרא מפרשת מנין למד רבי אלעזר ברבי שמעון לפסול קצירה
 90 ביום אפילו בדיעבד: **אמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן, רבי**
 91 **אלעזר ברבי שמעון הסובר שקצירת העומר ביום פסולה אפילו**
 92 **בדיעבד, כשיטת רבי עקיבא שהיה רבו של רבי שמעון אביו**
 93 **אמרה, דתני – שכך שנינו במסכת שבת (ק"ל), שאמר רבי אלעזר**
 94 **שעשיית כל מכשירי המילה דוחה את השבת, אפילו אלו שהיה ניתן**
 95 **לעשותם מערב שבת. ועל כך מביאה המשנה דעה החולקת בזה,**
 96 **כלל אמר רבי עקיבא, כל מלאכה שאפשר לו לעשותה מערב**
 97 **שבת, אינה דוחה את השבת. ובדין זה סובר רבי אלעזר ברבי שמעון**
 98 **כשיטת רבי עקיבא. ובדין אחר כבר לך – סובר רבי אלעזר ברבי**
 99 **שמעון כשיטת רבי ישמעאל, דאמר – הסובר שקצירת העומר**
 100 **מצוה היא, ודוחה את השבת. דתני – שכך שנינו במסכת שביעית**
 101 **(פ"א מ"ד), רבי ישמעאל אומר, שיש ללמוד מדברי הכתוב (שמות ל"ב)**
 102 **ב'חריש ובקציר תשבת', לדמות את דין איסור קצירה בשבת לדין**
 103 **איסור חרישה בשבת, מה חריש רשות – כשם שלא אסרה תורה**
 104 **לחרוש בשבת אלא חרישה של רשות, שהרי לא מצינו בשום מקום**
 105 **חרישה שיש בה מצוה, אף קציר רשות – אף בקצירה לא אסרה**
 106 **תורה אלא קצירה של רשות, יצא קציר העומר שהיא מצוה,**
 107 **שדוחה את השבת.**
 108 ועתה מבאר הגמרא כיצד למד רבי אלעזר ברבי שמעון שקצירת
 109 העומר ביום פסולה: **ואי סלקא דעתך – ואם תעלה על דעתך לומר,**
 110 **שהעומר שנקצר שלא כמצותו, דהיינו, שלא בזמנו במוצאי יום טוב**
 111 **הראשון של פסח, כשר בדיעבד, אם כן, אמאי דחי שבת – מדוע**
 112 **אם חל ששה עשר בניסן בשבת דוחה קצירת העומר את השבת, הרי**
 113 **זה בכלל מלאכה שאפשר לעשותה מערב שבת, כיון שהיא כשירה**
 114 **בדיעבד אף קודם זמנה, ואם כן, נקצריה מערב שבת. אלא מדדחי**
 115 **שבת – ממה שמצינו שקצירת העומר דוחה את השבת, שמע מינה**
 116 **– בהכרח יש ללמוד, שהעומר שנקצר שלא כמצותו, פסול, אלא**

1 מתרצת הגמרא: רבי מאיר **כבר לך פנותיה בקרא** – סובר כשיטת
 2 רבי עקיבא בדבר אחד, שקצירה קודם הבאת שלישי אין עליה שם
 3 קצירה אפילו לצורך אדם, ופליג עליה בקרא – וחולק עליו בדבר
 4 אחד, שלשיטת רבי עקיבא אין שם קצירה על תבואה שלא נתבשלה
 5 כל צרכה, אפילו כשהביאה שלישי, ואילו לשיטת רבי מאיר יש עליה
 6 שם קצירה, ולפיכך אינה מפסיקה לפאה.
 7 שנינו במשנה: **קוצרין מפני הנטיעות ומפני בית האבל ומפני בית**
 8 **המדרש.**
 9 מבררת הגמרא: **מאי מעמא** – מה הוא טעם הדבר שהותרה הקצירה
 10 קודם העומר לצורך אלו.
 11 מבאר הגמרא: משום ד'עומר ראשית קוצרין בה' (ויקרא כג ט) **אמר**
 12 **ר' חמא** – אמרה תורה שיהא העומר ראשית הקציר שלכם, דהיינו,
 13 קציר של רשות, ולא קציר של מצוה, ומאחר ובאופנים אלו קוצר
 14 לצורך מצוה, אין איסור בקצירה קודם העומר.
 15 שנינו במשנה: **ולא יעשה פריכות אבל מניחן צבתים.**
 16 מבררת הגמרא: **מאי מעמא** – מה הוא טעם הדבר, שאף באופנים
 17 שהותר לקצור אין לעשות אגודות קשורות.
 18 מבאר הגמרא: משום ד'כמה דאפשר לא מרחינן' – יש לשנות כל
 19 מה שאפשר, ולא לטרוח בקשירת התבואה כפי האופן הרגיל, כדי
 20 שיהא ניכר שאין זו קצירה לצורכי רשות.
 21 שנינו במשנה: **מצות העומר להביא את הקמה.**
 22 הגמרא מביאה ברייתא המפרשת את דיני העומר לכתחילה
 23 ובדיעבד: **תנו רבנן בברייתא, נאמר בכתוב העוסק בקרבן העומר**
 24 **(ויקרא ב"ד) 'ואם תקריב מנחת פבורים, ולכאורה יש לתמוה, מה**
 25 **תלמוד לומר – מה מלמדנו הכתוב באומרו 'תקריב, הרי נאמר**
 26 **בהמשך הפסוק 'תקריב את מנחת פבורי', וגם צורך יש לכפול תיבה**
 27 **זו. אלא לפי שמצות העומר להביא מן הקמה – מן השיבולים**
 28 **המחוברות בקרקע, שצריך לקצורם לשם מצות העומר, מניין יש**
 29 **ללמוד שאם לא מצא לקצור מן הקמה יביא את מנחת העומר מן**
 30 **העומרין התלושים, תלמוד לומר – לכך מלמדנו הכתוב ואומר**
 31 **'תקריב, דבר אחר – עוד דרשה אחרת יש ללמוד מן תיבת 'תקריב',**
 32 **לפי שמצוה להביא את מנחת העומר מן הלח – מן השיבולים**
 33 **הלחות, ולפיכך צריך היה לקצרה ממקום הסמוך לירושלים, כדי**
 34 **שלא יתייבשו השיבולים משעת הקצירה ועד שעת הבאת העומר,**
 35 **ומניין יש ללמוד שאם לא מצא להביא את מנחת העומר מן הלח**
 36 **יביא אותה מן היבש – משיבולים שכבר נתייבשו, תלמוד לומר –**
 37 **לכך מלמדנו הכתוב ואומר 'תקריב, דבר אחר – עוד דרשה אחרת**
 38 **יש ללמוד מתיבת 'תקריב', לפי שמצותו של העומר לקצור את**
 39 **השיבולים בלילה, ומניין יש ללמוד שאף אם נקצר ביום הרי זה**
 40 **כשר, (תלמוד לומר תקריב) וכמו כן מניין יש ללמוד שאם חל ששה**
 41 **עשר בניסן בשבת אזי העומר דוחה את השבת, תלמוד לומר – לכך**
 42 **מלמדנו הכתוב ואומר 'תקריב', וחזרת הברייתא ומונה את**
 43 **הדרשות שיש ללמוד מתיבה זו, 'תקריב' כל שהיא – אפילו מן**
 44 **העומרים, 'תקריב' מכל מקום שאתה מביא, אפילו ממקום חרוק**
 45 **מירושלים שעד הבאת השיבולים למקדש הן מתייבשות, 'תקריב'**
 46 **ואפילו בשבת, 'תקריב' ואפילו בטומאה – שאם נטמאה מנחת**
 47 **העומר מקריבים אותה אפילו בטומאה.**
 48 שנינו במשנה: **נקצר ביום כשר.**
 49 הגמרא מקשה סתירה בין משניות לגבי דין עומר שנקצר ביום: **והתנין**
 50 **– והרי מצינו משנה במסכת מגילה (כ"ג), המונה את הדברים הכשרים**
 51 **לעשותם ביום, ואת אלו הכשרים בלילה, ואומרת, כל הלילה כשר**
 52 **לקצירת התבואה לצורך הבאת מנחת העומר, ולהקמיר את**
 53 **החלבים והאבירים שנתרו מקרבנות היום, זה הכלל, דבר שמצותו**
 54 **(כל היום) [ביום] כשר כל היום, ואילו דבר שמצותו בלילה כשר**
 55 **כל הלילה. קתני – שונה המשנה את דינים של הדברים הנעשים**
 56 **בלילה דומיא דיום – מעין אלו הנעשים ביום, ולפיכך יש ללמוד את**
 57 **דינם אלו מאלו, מה דיום בלילה לא – כשם שהנעשים ביום אי**
 58 **אפשר לעשותם בלילה, אף הלילה ביום נמי לא – אף אלו הנעשים**

קפט

הוא יי אלהינו ונאמנים דברייך, ודבר אחד מדברייך אחר לא ישוב ריקם, כי אל מלך נאמן ורחמן אתה. ברוך אתה יי, האל הנאמן בכל דבריו: רחם, על ציון כי היא בית חיינו, ולעלובת נפש תושביע ותשמח במהרה בימינו. ברוך אתה יי. משמח ציון בבניה:

שמחנו, יי אלהינו, באלהינו הנביא עבדך, ובמלכות בית דוד משיחך, במהרה יבוא ויגל לבנו, על פסאז לא יישב זר, ולא ינחלו עוד אחרים את כבודו. כי בשם קדשך נשבעת לו, שלא יכבה נרו לעולם ועד: ברוך אתה יי, מגן דוד:

על התורה, ועל העבודה ועל הנביאים ועל יום השבת הזה, שנתת לנו יי אלהינו לקדשה ולמנוחה, לכבוד ולתפארת. על הכל, יי אלהינו אנחנו מודים לך, ומברכים אותך. ותברך שמך בפני כל חי תמיד לעולם ועד: ברוך אתה יי, מקדש השבת:

המשך ביאור למסכת מנחות ליום שישי עמ' א

17 סובר שהעומר שנקצר שלא כמצוותו כשר, נמצא שאפשר לקוצרו
18 קודם השבת.
19 מתרצת הגמרא: רבי כבד לה באידיך דרבי שמעון - הוא סובר כמו
20 מימרא אחרת של רבי שמעון, דתניא - שכך שנינו בתוספתא, אמר
21 רבי שמעון, בא וראה כמה חביבה עשיית מצוה בשעתה - בזמנה,
22 שהרי הקטור הקלים ואברים של קרבנות שהוקרבו ביום בשרים
23 לעשותם במשך כל הלילה שלאחריו, ואף על פי כן לא היה הכהן
24 ממתין להן - לאימורים של קרבנות תמידים ומוספים של שבת, עד
25 שתחשך - עד מוצאי שבת, אלא היה מקטירן בשבת. ומוכח מכאן,
26 שאף באופן שאפשר לקיים המצוה בלא חילול שבת, מכל מקום יש
27 להעדיף לקיימה בשעתה, אף שעל ידי כן נצרך לחלל עליה את
28 השבת. ולפיכך סובר רבי שאף לגבי קצירת העומר הדין כן, שאף על
29 פי שניתן להקדים ולקצור קודם השבת, מכל מקום עדיף יותר לקיים
30 המצוה בזמנה בליל ששה עשר בניסן, אף שצריך משום כך לחלל את
31 השבת.

1 יש לקוצרו דווקא בזמנו בליל ששה עשר בניסן, ולפיכך אם חל ששה
2 עשר בניסן בשבת אין תקנה לקצור ביום שישי, אלא צריך לקוצרו
3 בשבת, וממילא יש ללמוד מכך שצריך לקוצרו כמצוותו אף לענין זה
4 שיש לקוצרו בלילה דווקא ולא ביום.
5 הגמרא מקשה על מה שנתבאר שרבי אלעזר ברבי שמעון סובר
6 כשיטת אביו ולפיכך חולק על רבי ורבי לאו תלמידיה דרבי שמעון
7 הוא - וכי רבי אינו תלמידו של רבי שמעון, והתניא - והרי שנינו
8 בתוספתא (עירובין פ"ה ה"ח), אמר רבי, כשהיינו למדין תורה אצל רבי
9 שמעון במקום ששמו תקוע, היינו מעלין לו בשבת שמן לטוך את
10 גופו, ואלו נמית ו-מגבתו, מחצר לנג, ומנג לקרפיה ו-מקום גדול
11 המוקף מחיצות שלא לשם דירה, ומקרפיה לקרפיה אחר, עד
12 שאנו מניעין למעיין שאנו רוצין בו.
13 ומבואר, שרבי היה תלמידו של רבי שמעון, שהיה תלמידו של רבי
14 עקיבא, ואם כן יש לו לילך בשיטת רבי עקיבא הסובר שמלאכה
15 שאפשר לעשותה בערב שבת אינה דוחה את השבת, ואם כן, כיצד
16 יפרש את טעם הדבר שקצירת העומר דוחה שבת, הרי מאחר והוא

מקשה הגמרא: **אָבֵל** לְעֵנִן קְצִירָה לֹא – וכי אין קצירת העומר דוחה
 את השבת, וְהִתְנִיחַ – והרי שנינו בברייתא, רַבִּי אֲמַר, נאמר בכתוב
 (ויקרא כג מד) וְיִדְבֵר מִשָּׁה אֶת מוֹעֲדֵי ה' אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל. ולכאורה יש
 לתמוה, מַה תִּלְמוּד לֹאֵר – מה מלמדנו מקרא זה, הרי כבר נכתבו
 מקודם לכן כל המועדות בפרשה, וכולם נאמרו לישראל מפיו של
 משה. אלא לְפִי שְׁלֵא לְמַדְנוּ לְכָל הַקְרֵבוֹת שְׂדוּחִים אֶת הַשֶּׁבֶת,
 אֲלֵא רַק לְקָרֵב הַתְּמִיד וְקָרֵב פֶּסַח שְׁנָאֵמַר בְּהֵן בְּמוֹעֲדוֹ, ויש
 ללמוד מתיבה זו להקריב הקרבן בְּמוֹעֲדוֹ וְאִפִּילוּ אִם חַל בְּשַׁבָּת, וכן
 להקריב בְּמוֹעֲדוֹ וְאִפִּילוּ בְּמוֹמְאָה. אבל שְׂאָר קְרִבּוֹת הַצִּבּוּר מִנֵּין
 שהם דוחים שבת וטומאה. תִּלְמוּד לֹאֵר – לכן מלמדנו הכתוב
 ואומר בפרשת מוספי המועדים (במדבר כט לט) אֲלֵה תַעֲשׂוּ לַח'
 בְּמוֹעֲדֵיכֶם, ומאחר ונקט הכתוב תיבת 'במועדיכם' כלפי כל קרבנות
 הציבור, יש ללמוד שכולם דוחים שבת וטומאה. ועדיין יש לברר,
 מִנֵּין לְרַבּוֹת אֶת מִנְחַת הָעוֹמֵר וְהַכֶּבֶשׂ הַקָּרֵב עִמּוֹ, וכן מנין יש
 לרבות את שְׁתֵּי הַלֶּחֶם וְכַבְשֵׁי עֲצֵרַת הַקָּרֵב עִמָּהֶן, שהרי אלו לא
 נזכרים במוספי המועדים שבפרשת פנחס. תִּלְמוּד לֹאֵר – לכן
 מלמדנו הכתוב ואומר (ויקרא כג מד) וְיִדְבֵר מִשָּׁה אֶת מוֹעֲדֵי ה',
 ובמקרא זה הוקשו כל הקרבנות זה לזה, ואף העומר ושתי הלחם
 נזכרו שם, ללמדנו שְׁהַקְרִיב קָבַע מוֹעֵד לְכוֹלֵל, להיניח, שדין כל
 הקרבנות כדין קרבן תמיד וקרבן פסח הדוחים שבת וטומאה.
 ועתה מפרשת הגמרא כיצד יש להוכיח מדברי הברייתא שקצירת
 העומר דוחה שבת. מבררת הגמרא: לְמֵאָּ – לענין מה אמרה
 הברייתא ששתי הלחם דוחים את השבת, אֲלֵימָּ – אם נאמר
 שהכוונה בזה לְעֵנִן הַקָּרֵב, דהיינו, שהקרבן היא הרוחה את
 השבת, אי אפשר לומר כן, וכי שְׁתֵּי הַלֶּחֶם בְּנֵי הַקָּרֵב יִנְהֶה, הרי
 אין מקריבים אותם על גבי המזבח, אלא טעונים תנופה ונאכלים
 לכהנים. אֲלֵא פְּשִׁטָּא שְׂכוּונַת הַבְּרִייתָא שְׁתֵּי הַלֶּחֶם דוּחִים שֶׁבֶת
 לְעֵנִן קְצִירָה וְהַקָּרֵב וְנִיפִי, שמלאכות אלו הנעשות לצורך שתי
 הלחם דוחות את השבת, אף שניתן לעשותם מערב שבת, וְדַכְּוֹתָּהּ –
 וכיוצא בזה יש לומר לְנִפְי הָעוֹמֵר לְעֵנִן קְצִירָה, וְקָא דְחֵי אֶת
 הַשֶּׁבֶת – ודוחה קצירת העומר את השבת, אף שניתן לעשותה מערב
 שבת.
 מבואר מדברי הברייתא, שרבי עצמו סובר שקצירת העומר דוחה את
 השבת, ואם כן יש להקשות כיצד יתכן לפרש בשיטתו שהוא סובר
 שאין הקצירה דוחה את השבת.
 דוחה הגמרא: לֹא – אין שתי הלחם דוחים את השבת לענין טחינה
 והרקדה, ואין העומר דוחה לענין קצירה, לפי שכל אלו ניתן
 לעשותם מערב שבת, אלא הָעוֹמֵר דוּחָה אֶת הַשֶּׁבֶת לְעֵנִן הַקָּרֵב,
 שאי אפשר לעשותה קודם העצרת, וְשְׁתֵּי הַלֶּחֶם דוּחִים אֶת הַשֶּׁבֶת
 לְעֵנִן אֲפִיָּה, שאם חל עצרת בשבת מותר לאפותם בו ביום. ומבארת
 הגמרא מה הוא טעם הדבר שמותר לאפותם בו ביום, אף שלכאורה
 אפשר לעשות גם זאת מערב שבת, וְקָסְבַּר רַבִּי – רבי סובר שהתנור
 מְקַדָּשׁ אֶת שְׁתֵּי הַלֶּחֶם מֵעֵרַת אֲפִייתָם, נמצא שאי אפשר לאפותם
 מערב שבת, שהרי אֵי אֲפִי לָהּ מֵאֲתָמּוֹל אִיפְסִילָהּ לָהּ בְּלִינָה – אם
 יאפה אותם בערב חג השבועות יפסלו בלינה בליל החג, ולא יוכשרו
 להביאם למחר.
 הגמרא מקשה על הדין שנתבאר בשיטת רבי שהתנור מקדש את
 הנאפים בו: וְכַבֵּר רַבִּי שֶׁהַתְּנׁוֹר מְקַדָּשׁ אֶת שְׁתֵּי הַלֶּחֶם הַנֶּאֱפִים בּוֹ,
 וְהִתְנִיחַ – והרי שנינו בברייתא, כְּכֹשֵׁי עֲצֵרַת אֵין מְקַדָּשִׁין אֶת שְׁתֵּי
 הַלֶּחֶם אֲלֵא בְּשִׁחְטָהּ, דהיינו, שמשעת שחיטת כבשי עצרת נתקדשו
 שתי הלחם, בְּיָצֵד, שְׁחָטְנָן לְכַבְשֵׁי הָעֲצֵרַת לְשֵׁמֶן – לשם קרבן זה,
 וְזָרַק אֶת דָּמָן לְשֵׁמֶן, קָדָשׁ הַלֶּחֶם – נתקדשו שתי הלחם, לפי ששחט
 זורק כהלכה. אבל אם שְׁחָטְנָן לְכַבְשֵׁי הָעֲצֵרַת שְׁלֵא לְשֵׁמֶן וְאֵין זָרַק
 אֶת דָּמָן שְׁלֵא לְשֵׁמֶן, לֹא קָדָשׁ הַלֶּחֶם – לא נתקדשו שתי הלחם,
 לפי שלא שחט זורק כהלכה. ואם שְׁחָטְנָן לְכַבְשֵׁי הָעֲצֵרַת לְשֵׁמֶן וְזָרַק
 אֶת דָּמָן שְׁלֵא לְשֵׁמֶן, הַלֶּחֶם קָדוֹשׁ וְאֵינוֹ קָדוֹשׁ, אלו דְּבָרֵי רַבִּי. רַבִּי
 אֲלֵעֲזָר רַבִּי שְׁמַעוֹן אֲמַר, לְעוֹלָם אֵינוֹ קָדוֹשׁ הַלֶּחֶם כֻּלּוֹ, באופן
 ששחט לשמן זרק שלא לשמן, עַד שִׁישְׁחוּתָם אֶת כַּבְשֵׁי הָעֲצֵרַת לְשֵׁמֶן

שבה הגמרא ומקשה: וְרַבִּי אֲלֵעֲזָר רַבִּי שְׁמַעוֹן לֹא שְׁמַעוֹן לִיהָ –
 האם הוא לא שמע את הדין שאמר אביו ש'חביבה מצוה בשעתה',
 ואם כן, כיצד הוא מוכיח שקצירת העומר דוחה את השבת. אֲלֵא
 בהכרח צריך לומר שהוא שמע דין זה, ואף על פי כן הוא סובר שאין
 ללמוד הימנו לכאן, לפי שיש לחלק בין הקטר חלבים ואיברים
 לקצירת העומר, דְּשִׁאֲנֵי הָתָם – שונה הדבר שם, לגבי הקטר חלבים
 ואיברים, שְׁהָרִי כִבֵּר דְּחִתָּהּ הַשְּׁחִיטָה שֶׁל הַקָּרֵב אֶת הַשֶּׁבֶת, שאי
 אפשר לשוחטו קודם השבת, ומאחר וכבר נדחתה השבת מפני קרבן
 זה, מותר אף לגמור את הקרבנו ולהקטיר את החלבים והאיברים
 בשבת, אבל לענין קצירת העומר בשבת אין לומר כן, לפי שעדיין לא
 נדחתה השבת מחמת העומר, ולפיכך, אם לא היתה קצירת העומר
 ביום פסולה, צריך היה לקצור מבעוד יום, ולא לדחות השבת משום
 חביבות מצוה בשעתה, ועל כן מוכיח מכך רבי אלעזר ברבי שמעון
 שאסור לקצור ביום אפילו בדיעבד. ואם כן, לְרַבִּי הַכִּי נִמֵּי – אף
 לשיטת רבי יש לומר כן, שטעם הדבר שמותר להקטיר חלבים
 ואיברים בשבת הוא משום שכבר דְּחִתָּהּ הַשְּׁחִיטָה אֶת הַשֶּׁבֶת, ולא
 משום 'חביבה מצוה בשעתה', וחזרת הקושיא הראשונה למקומה,
 מדוע דוחה קצירת העומר את השבת, הרי רבי סובר שהעומר
 שנקצר שלא כמצוותו כשר, ואם כן ניתן לקצור קודם השבת.
 מחמת קושיא זו מבארת הגמרא את שיטת רבי באופן אחר: אֲלֵא
 קָסְבַּר רַבִּי – אכן בהכרח צריך לומר שרבי סובר שקְצִירַת הָעוֹמֵר
 לֹא דְּחִיָּה שֶׁבֶת – אינה דוחה את השבת, מאחר וניתן לקוצרו ביום
 קודם השבת.
 מקשה הגמרא: וְלֹא – האם אין קצירת העומר דוחה את השבת
 לשיטת רבי, וְהִתְנֵן – והרי שנינו (לעיל סג) על דברי רבי ישמעאל,
 הסובר שאם חל ששה עשר בניסן בימות החול היו קוצרים חמש
 סאים של תבואה לצורך העומר, ואם חל בשבת לא היו קוצרים אלא
 שלש סאים, וְהַכְּמִים אֲמַרִים, אַחַד שֶׁבֶת וְאַחַד חוֹל – בין אם חל
 בשבת ובין אם חל בימות החול, מְשַׁלֵּשׁ הִיָּה כָּא – היו קוצרים שלש
 סאים לצורך העומר. ומבואר, שקצירת העומר דוחה את השבת
 לדברי הכל.
 מתרצת הגמרא: דְּלֵא רַבִּי – משנה זו אינה כשיטת רבי.
 שבה הגמרא ומקשה: והרי שנינו שם עוד, על דברי רבי חנינא סגן
 הכהנים, הסובר שאם חל ששה עשר בניסן בימות החול היו קוצרים
 את העומר בשלשה בני אדם, האוחזים בשלש מגלות, ומניחים את
 התבואה הקצורה לתוך שלש קופות, ואם חל בשבת היו קוצרים
 באדם אחד ובמגל אחד ובקופה אחת. וְהַכְּמִים אֲמַרִים אַחַד שֶׁבֶת
 וְאַחַד חוֹל – בין אם חל בשבת ובין אם חל בחול, היו קוצרים בְּשַׁלְשָׁה
 אנשים, בְּשַׁלֵּשׁ קוּפוֹת, וּבְשַׁלֵּשׁ מְגָלוֹת. ומבואר, שלדברי הכל
 קצירת העומר דוחה שבת.
 מתרצת הגמרא: דְּלֵא רַבִּי – אף דינים אלו אינם כשיטת רבי.
 שבה הגמרא ומקשה: והרי שנינו עוד (לעיל סה), שבשעת קצירת
 העומר היה הקוצר שואל את העומדים סביבו כמה שאלות, וְכַשְׁבֶּת
 – כאשר חל ששה עשר בניסן בשבת והיו קוצרים בו את העומר,
 (יאמר) [אומר] לָהֶם הַקּוֹצֵר שֶׁבֶת זֶה, כלומר, האם אקצור בשבת,
 והם אומרים לו 'כן'. ומבואר שקצירת העומר דוחה את השבת.
 מתרצת הגמרא: דְּלֵא רַבִּי – אף משנה זו אינה כשיטת רבי.
 שבה הגמרא ומקשה: והרי שנינו במשנתנו, שאם נְקַצֵּר הָעוֹמֵר בַּיּוֹם
 הרי זה כָּשֵׁר, וְכֵן שֵׁנִינוּ בְּהַ שְׂדוּחָה הָעוֹמֵר אֶת הַשֶּׁבֶת. ומעתה יש
 לדקדק, והרי מֵאֵן שְׁמַעַת לִיהָ דְּאֵמַר – מי שמעת שאומר שהעומר
 שנקצר ביום כָּשֵׁר, רַבִּי, דהיינו, שמשנתנו סוברת כשיטת רבי,
 וְקָתְנִי – ואף על פי כן שנינו בה וְדוּחָה הָעוֹמֵר אֶת הַשֶּׁבֶת. מֵאֵי לֹא
 – האם אין לומר, שכוונת המשנה לקצירה של העומר שהיא הדוחה
 את השבת, ומוכח מכך שאף רבי מודה לדין זה.
 דוחה הגמרא: לֹא – אין כוונת המשנה שדוחה העומר את השבת
 לענין קצירה, אלא לְעֵנִן הַקָּרֵב, שהקרבנו דוחה את השבת, כיון
 שאי אפשר לעשותה מקודם לכן, אבל קצירתו אינה דוחה את
 השבת, לפי שמותר לקוצרו ביום, קודם השבת.

55 וּבְנֵינֵינוּ. דהיינו ש'תורה אחת' (דין אחד) לכל המנחות, שהנותר
 56 לאחר הקמיצה יאכל לכהנים.
 57 משיבה הגמרא על התמיחה: בפסוק זה יש מקור רק למנחות הבאות
 58 מן החיטים, ומעתה, אכן לגבי מנחה הַבָּאָה מן החיטין, לֹא קָמִיצְיָא
 59 לָן - לא התקשינו מנלן ששייריה נאכלים, כִּי קָא מִבְּעִינֵי לָן - ומה
 60 שהתקשינו מנלן שהשיירים נאכלים היה לגבי מנחה הַבָּאָה מן
 61 הַשְּׁעוּרִין, דהיינו מנחת העומר ומנחת סוטה.
 62 שנאכלת לכהנים, שהרי מִדְּנִקְמִצָת - מכך שיש בה מצות קמיצה,
 63 יש ללמוד ששְׁרִייה לְבִהְיִים, שאם לא כן מדוע נקמצת, והלא הטעם
 64 שהמנחות נקמצות הוא כדי להתיר באכילה את החלק הנשאר
 65 לאחר הקמיצה.
 66 אומרת הגמרא: אכן אֵלֶיבָא דְרַבְּנֵן - לפי דעת רבנן במשנתנו, שלא
 67 מנו מנחת חוטא של כהן בין המנחות הנקמצות לפי שכולה נשרפת,
 68 וסברו שמנחה שכולה נשרפת אין מצוה לעשות בה קמיצה, לֹא קָא
 69 מִבְּעִינֵי לָן - לא התקשינו 'מנלן', שכן לדבריהם אפשר לומר
 70 שהקמיצה ואכילת השיירים תלויות זו בזו, ויש ללמוד ששיירי מנחת
 71 שעורים נאכלים מכך שנאמר בה קמיצה, כִּי קָא מִבְּעִינֵי לָן - ומה
 72 שהתקשינו 'מנלן' על אכילת שיירי מנחות שעורים, היה רק אֵלֶיבָא
 73 דְרַבֵּי שְׁמַעוֹן דְאָמַר אֵיבָא מְנַחָה דְמִיקְמִצָא וְלֹא מִיתְאַכְלָא -
 74 שסובר שיש מנחה שנקמצת ובכל זאת אין שייריה נאכלים, והמקור
 75 לכך שזו דעת רבי שמעון הוא במשנתנו, דְהִנֵּן במשנתנו, רַבֵּי
 76 שְׁמַעוֹן אָמַר, מְנַחַת חוּמָא שְׁל בְּהֵינִים נְקַמְצָת, וְהַקּוּמִין קָרִיב פְּנֵי
 77 עֲצָמוֹ, וְהַשִּׁירִים קָרִיבִין פְּנֵי עֲצָמוֹ, הרי שלדעתו אין תכלית הקומץ
 78 להתיר השיירים לאכילה, שהרי השיירים גם הם קריבין, ואם כן
 79 מנחת העומר ומנחת קנאות שבאות משעורים, אף שמפורש בהן
 80 שנקמצות, אין זה הוכחה ששייריהן נאכלים, ולשיטתו הקשתה
 81 הגמרא מְנַלְן שמנחת שעורים שייריה נאכלים.
 82 משיבה הגמרא מנלן למדים ששיירי מנחת שעורים נאכלים: כל
 83 המנחות באות מן החיטים מלבד שתי מנחות שבאות מן השעורים,
 84 מנחת העומר ומנחת סוטה, מנחת העומר היתה באה בלולה בשמן,
 85 ומנחת סוטה היתה באה חריבה, כלומר קמח שעורים בלא שמן ובלא
 86 לבונה. אָמַר הוֹקְיָה, המקור לכך הוא מִדְאָמַר קָרָא (ויקרא טו), 'כָּל
 87 מְנַחָה בְּלוּלָה בְשֶׁמֶן וְחִרְבָה לְכָל בְּנֵי אֶהְרֹן תִּהְיֶה', ולא התפרש
 88 בפסוק זה האם מדובר על מנחות הבאות מן החיטים ו'בלולה' היינו
 89 רוב המנחות, ו'חריבה' היינו מנחת חוטא, או שמדובר על מנחות
 90 הבאות מן השעורים ו'בלולה' היא מנחת העומר, ו'חריבה' היא
 91 מנחת סוטה, ודרש חזקיה פסוק זה ביאם אינו ענין, מה שנאמר
 92 בפסוק זה ששיירי 'בלולה' נאכל לכהנים, אִם אֵינִי עֲנִין - אם אין
 93 צורך לו לענין בְּלוּלָה שְׁל חוּטִין, שכן כל מנחות חטים נלמדו
 94 ממקום אחר ששייריהן נאכלים וּכְפִי שְׁבִיארָה הגמרא קודם לכן,
 95 שאין להקשות 'מנלן' על מנחות חטים, תְּנַהוּ עֲנִין - דרוש אותו
 96 לְעֵנִין מנחה בְּלוּלָה שְׁל שְׁעוּרִין, דהיינו למנחת העומר הבאה מן
 97 השעורים, וטעונה שמן. וכן מה שנאמר ששיירי מנחה חריבה נאכל
 98 לכהנים, אִם אֵינִי עֲנִין לְחִרְבָה שְׁל חוּטִין, דהיינו למנחת חוטא
 99 שהיא חריבה ובאה מן החיטים, שהרי נלמדה כבר ממקום אחר,
 100 תְּנַהוּ עֲנִין - דרוש אותו לְעֵנִין מנחה חִרְבָה שְׁל שְׁעוּרִין, דהיינו
 101 למנחת סוטה הבאה מן השעורים ואינה טעונה שמן. ונמצא שפסוק
 102 זה הוא המקור לכך ששיירי מנחות הבאות מן השעורים נאכלים
 103 לכהנים.
 104 מקשה הגמרא: וְהָאִי לְהִכִּי הוּא דְאָתָא - וכי פסוק זה לכך הוא בא
 105 ולדרשה של חזקיה, הָא מִבְּעִי לִיה לְבִדְתַנְיָא - והרי נצרך הוא כדי
 106 ללמד את הדין האמור בברייתא שלפנינו.
 107 חלקי הקרבן הניתנים לכהנים לאכילה, מתחלקים בין כל הכהנים
 108 הממונים לעבוד באותו היום. מבררת הברייתא: מְנִין שְׂאִין חוֹלְקִין
 109 הכהנים ביניהם מְנַחֹת פְּגָדָה וְכֹהִים, דהיינו, שאין כהן רשאי לומר
 110 לחבירו טול אתה חלקי ובוחים ואני אטול חלקך במנחות, אלא צריך
 111 שכל כהן יקבל חלקו במנחות ובוחים, אף שאופן זה פעמים שיגיע
 112 לכל כהן חלק קטן מכל קרבן,

1 וַיִּזְרֹק אֶת דָּמָן לְשֶׁמֶן.
 2 מבואר מדברי הברייתא, שרבי סובר שאין האפיה בתנור מקדשת את
 3 שתי הלחם, אלא שחישת כבשי העצרת וזריקת דמם הן המקדשות
 4 אותם, ואם כן יש להקשות, מדוע אי אפשר לאפות את שתי הלחם
 5 בערב החג, הרי אין הם מתקדשים בכך, וממילא אינם נפסלים בלינה.
 6 מתרצת הגמרא: אָמַר רַב נְחֻמִּי בְרִי יִצְחָק, הוֹקְבָעוּ וְלֹא הוֹקְבָעוּ קָא
 7 אָמַר. כלומר, אכן שתי הלחם מתקדשים באפייתם בתנור, ולפיכך אי
 8 אפשר לאפותם מבעוד יום כיון שיפסלו בלינה, ומה שנתבאר
 9 בברייתא שקדושת הלחם תלויה בשחישתם של כבשי העצרת וזריקת
 10 דמם, היינו לענין שיוקבעו שתי הלחם לאותם כבשים, ולא יוכל
 11 לשנותם לזבח אחר, שלגבי זה אין אפיית התנור קובעת אלא שחיטה
 12 וזריקה.

הדרן עלך רבי ישמעאל

פרק שביעי - אלו מנחות נקמצות

14 בפרק זה יבואר אלו מנחות נקמצות, דין מתן השמן, דין הפתיתה
 15 [פירור המנחות לאחר אפייתן], וממה היו עשויות המנחות.

משנה

17 משנתנו מונה את מיני המנחות הנקמצות, ומבארת מה דין שייריהם:
 18 וְאֵלּוּ מְנַחֹת נְקַמְצוֹת, וְשִׁירֵיהֶן וְהַנּוֹתֵר מִן הַמְּנַחָה לְאַחַר הַקְּמִיצָה
 19 נֹאכְלִים לְבִהְיִים, מְנַחַת הַסֶּלֶת, וְהַמַּחְבֵּת, וְהַמַּרְחֶשֶׁת - המטוגנת
 20 בכלי ששמו מרחשת, וְהַחֲלוֹת וְהַרְיָקִין. מְנַחַת עוֹבְרֵי כוֹכְבִים
 21 וּמְנַחַת נְשִׁים, וּמְנַחַת הָעוֹמֵר, וּמְנַחַת חוּמָא שֶׁל יִשְׂרָאֵל, וּמְנַחַת
 22 קְנָאוֹת.

23 מדברי תנא קמא שהזכיר 'נקמצת ושייריה נאכלים', מבואר, שבכל
 24 המנחות שהזכיר היתה כוונתו למנחת ישראל, שכן במנחת כהן אין
 25 חלק הנאכל. המשנה מביאה שרבי שמעון חולק על תנא קמא
 26 במנחת חוטא של כהן: רַבֵּי שְׁמַעוֹן אָמַר, מְנַחַת חוּמָא שְׁל בְּהֵינִים
 27 אף שאינה נאכלת, מכל מקום נְקַמְצָת, וְקוּמִין קָרִיב עַל הַמַּחֲבָה
 28 לְעֲצָמוֹ, וְשִׁירֵים קָרִיבִים לְעֲצָמוֹ.

גמרא

30 אָמַר רַב פֶּפְאֵה, כָּל הַיֵּבָא דְהִנֵּן - כל מקום ששינו בו דין מסוים
 31 השהה למנחות שונות, עֲשֵׂר תִּנֵּן - לא כתבו אלא עשר מנחות ולא
 32 יותר. שואלת הגמרא: מָאִי קָא מְשַׁמְעֵ לָן - מה החידוש שבא רב
 33 פפא להשמיענו, והלא אם מננה את מנין המנחות השניות במשנות
 34 אלו, נמצא בעצמנו שמנינן עשר ולא יותר. משיבה הגמרא: רב פפא
 35 בא לְאִפּוּבֵי - להוציא מדעת רַבֵּי שְׁמַעוֹן, דְאָמַר בְּדִין מנחת מאפה
 36 תנור (לעיל טו), שאין צריך להביא דווקא עשר חלות או עשר ריקין
 37 [כדעת רבי יהודה שם], אלא אף אם רוצה להביא מְחֻצָה חֲלוֹת
 38 וּמְחֻצָה רְקִיקִין - חמש חלות וחמש ריקין, וְיָבִיא, ולדבריו נמצא
 39 שיש שלשה סוגים של מנחת מאפה תנור ועשר חלות, עשר ריקין,
 40 חמש חלות וחמש ריקין, קָא מְשַׁמְעֵ לָן - משמיענו רב פפא,
 41 שמשניות אלו מבואר, דְלֹא כַרְבִּי שְׁמַעוֹן, דהיינו שאינו רשאי
 42 להביא מחצה חלות ומחצה ריקין, שכן המשנה מנתה רק עשר
 43 מנחות ואילו לדברי רבי שמעון היה לה למנות את מנחת מאפה תנור
 44 בשלושה סוגי מנחות, ובסך הכל למנות אחד עשר סוגי מנחות.
 45 שנינו במשנה: ואלו מנחות נקמצות וְשִׁירֵיהֶן לְבִהְיִים. הגמרא
 46 מבררת את מקור דין זה. שואלת הגמרא: מְנַלְן - מנין למדנו דין זה
 47 ששיירי המנחות נאכלים לכהנים.
 48 תמדה הגמרא על שאלה זו: מְנַלְן, כלומר מה שייך לשאול מנין
 49 למדים דין זה, והלא דְרַבְּתִיבָא בְּתִיבָא - במנחה שכתוב בה במפורש
 50 שנאכלת הרי הדבר כתוב ואין ראוי להקשות על כך בלשון 'מנלן',
 51 וְלֹא בְּתִיבָא - ובמנחה שלא כתוב בה במפורש שנאכלת, מכל
 52 מקום בְּתִיבָה (ויקרא טו-טז), 'וְזֹאת תִּזְרֹת הַמְּנַחָה הַקְּרִיב אֹתָהּ בְּנֵי
 53 אֶהְרֹן וְגו', וְהָרִים מִמֶּנּוּ בְּקַמְצוֹ וְגו', וְהַנּוֹתֵר מִמֶּנּוּ יֹאכְלוּ אֶהְרֹן